Hämeen liiton asiantuntijalausunto eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi Kasvupalveluvirastosta, kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelystä ja turvallisuusselvityslain 37 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt 17.1.2019 sähköpostilla Hämeen liiton asiantuntijaa kuultavaksi ja kirjallista lausuntoa hallituksen esityksestä laiksi kasvupalveluvirastosta, kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelystä ja turvallisuusselvityslain 37 § muuttamisesta.

Kiitämme lausuntopyynnöstä ja mahdollisuudesta tulla kuulluksi.

Asiantuntijalausunnon ovat valmistelleet Hämeen liiton 19.10.2018 päivättyyn maakuntajohtajan antamaan lausuntoon perustuen Kanta-Hämeen maakuntavalmistelun muutosjohtaja Matti Lipsanen puh. 050 506 0697 ja kasvupalvelujen vastuuvalmistelija Pekka Voutilainen puh. 0295 041 795.

Laki kasvupalveluvirastosta

Lain keskeiset tavoitteet maakunnallisten ja valtion kasvupalvelujen yhdenvertaisten ja yhtenevien tietojärjestelmien kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi ovat sinänsä perusteltuja ja kannatettavia. Lain yksityiskohtaisissa perusteluissa erillistä Kasvupalveluvirastoa perustellaan monin paikoin TEM:n hallinnonalan erityispiirteillä ja valtion tiedonsaantitarpeiden tukemisella.

Maakuntien tarpeisiin ja käyttöön tulevat järjestelmät voitaisiin kuitenkin hoitaa myös muilla tavoin, esimerkiksi jo perustetun Vimanan kautta tai valtion ja maakuntien omistaman kasvupalveluyhtiön kautta. Yhteisen yhtiön omistuspohjan tulee olla laajempi kuin aiemmin esitetyssä mallissa.

Lakiesityksen keskeinen tavoite lienee turvata nykyisen valtion kehittämis- ja hallintokeskuksen (KEHA-keskus) toiminnan jatkuminen ja vahva Työ- ja elinkeinoministeriön sektoriohjaus eikä esim. taloudellisia näkökulmia tai lisäarvoa uuden viraston perustamisesta ole riittävästi avattu.

Virastovalmistelu ja lain voimaantulo tulee sitoa maakuntavalmisteluun. Mikäli maakuntauudistus ei toteudu, erillisen kasvupalveluvirastolain ei tule edetä.

Lakiehdotuksessa ei riittävästi huomioida kasvupalvelujen kytkeytymistä muihin maakunnan palvelukokonaisuuksiin, esim. sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä elinkeinopalveluihin. Tämä yhteistyö ja maakuntien tuki tulee turvata myös valtakunnallisella tasolla.

Lakiesityksen 2§:ssä viraston tehtäväksi määritelty kokonaisuus tuottaa ja hankkia maakuntien käyttämät tietojärjestelmät ja alustat sekä kasvupalveluihin liittyvät digitaaliset ja sähköiset palvelut sekä näiden palvelujen käytön tukipalvelut on kannatettava. Lakiesityksen 2 §:n 3 momentin säännös siitä, että virasto hoitaisi

muut sille erikseen säädetyt tehtävät sekä työ –ja elinkeinoministeriön sille määräämät tehtävät on liian epämääräinen. Tällaisen delegointipykälän kohdalla on vaarana, että viraston perustehtävä kasvupalvelujen tietojärjestelmien – ja alustojen kehittämisestä hämärtyy muiden valtion määrittelemien tehtäväkokokonaisuuksien kustannuksella.

Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen roolin näemme tulevaisuudessa tietojärjestelmien ja sähköisten palvelujen käyttämisen tukena. Maakuntien tehtävä on organisoida asiakaspalvelun neuvonta yhdessä palveluntuottajien kanssa. Tämä mahdollistaa asiakaslähtöisen ja kustannustehokkaan palvelukokonaisuuden. TE-Aspan puhelinpalvelun tehtävänä on ollut yhtenäisen valtakunnallisen palveluprosessin neuvonta. Tulevaisuudessa maakunnat järjestävät integroidut palvelukokonaisuudet alueen omien tarpeiden ja mahdollisuuksien mukaan, jolloin valtakunnallinen yleisneuvonta palveluissa ei ole käytännössä asiakaslähtöistä eikä kustannustehokasta. Keskitetylle puhelinpalvelulle ei ole tästä näkökulmasta jatkossa tarvetta.

12 §:n siirtymäsäännöksessä ei perustella, miksi maksatukseen tarvitaan vuoden siirtymäaika. Maakunnat hoitavat omat maksatuksensa myös kasvupalvelujen osalta heti maakuntauudistuksen alusta alkaen. Maakuntauudistuksen valmisteluaika on riittävä maksatustehtävien haltuunotolle maakunnassa. KEHA-keskuksesta siirtyvän henkilöstön osalta on parempi vaihtoehto siirtyä maakuntahallintoon samassa aikataulussa kuin muutkin maksatuksen asiantuntijat. Tämä turvaa henkilöstön sijoittumisen, tasavertaiset mahdollisuudet hakea maakunnan eri tehtäviin sekä integroitua osaksi maakunnan henkilöstöä.

Laki asiakastietojen käsittelystä

5§ Asiakastietojen käsittelyn ulottaminen hallinnon ulkopuolelle yksityisille palveluntuottajille on tarpeen, mutta käsittelyn valvonta tulisi määritellä tarkemmin. Lain mukaan palveluntuottajat eivät olisi rekisterinpitäjiä, vaan ne käsittelisivät asiakastietoja maakunnan lukuun. Tietojen käsittelijöiden vastuut tulisi määritellä tarkemmin eikä jättää vastuuta palveluntuottajan toimista yksinomaan maakunnalle. Asiakastietojen käyttäjämäärä tulee kasvamaan paljon ja koulutus ja vastuuasiat tulevat muuttumaan haasteellisemmiksi.

8§ Henkilökohtaisten käyttöoikeuksien myöntäminen ei saa muodostua liian monimutkaiseksi hakumenettelyksi, koska asiakastietojärjestelmän käyttäjien määrä tulee kasvamaan runsaasti nykytilanteesta.